

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Стоянов Димитров,
катедра “Поп и джаз изкуство”
към Вокален Факултет на
НМА „Проф. Панчо Владигеров”,

Лукия Христос Валаси

**„Музикалният инструмент „Сантури” в Гърция (гръцката музика)
и на Балканите (балканската музика) –
Музикологичен и органологичен анализ”**

за присъждане на образователната и научна степен
„доктор”,

Научна облат: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3 Педагогика на обучението по...,

с научен ръководител:

доц. д-р Валери Пастармаджиев

Кратки биографични данни за докторанта

Лукия Валаси се занимава с музика от 5-годишна възраст. Завършила е специалност хармония, контрапункт, фуга, и притежава диплома по пиано и традиционни гръцки струнни инструменти. На 15-годишна възраст получава дипломата си по сантури. Възпитаничка е на Университета на Македония в катедрата по музикални науки и изкуство със специалност сантури. Притежава магистърски степени а в областта на специалното образование и в областта на културния мениджмънт. От 2021г. е докторант в катедра „Музика“ на Университет „Неофит Рилски“ в България с изследователска област сантур в гръцката и балканската музика. Има богат артистичен опит

като солист на сантур, като си сътрудничи с много гръцки и чуждестранни артисти. Академичен стипендиант е от 2017г. до днес в Департамента по музикални науки и изкуство на Македонския университет по темата на "santur".

Общо описание на представените материали

Дисертационният труд е структуриран в увод, пет глави, заключение, библиография, списък с фигури и таблици, научни приноси и списък на публикациите по дисертацията

Авторефератът има общ обем от **36** стр., като структурата и съдържанието му са в съответствие с дисертацията.

Цели и задачи на дисертационния труд

Дисертацията се концентрира върху въздействието на музикалния инструмент **сантур** върху гръцката традиционна музика и неговата роля в оформянето на музикалната идентичност на Гърция. Изследването разглежда връзките на **сантура** с балканските музикални традиции, акцентирайки върху неговата роля в общия регионален музикален репертоар.

Предметът на дисертацията е ролята на музикалния инструмент **сантур** в богатия и разнообразен музикален пейзаж на Гърция и Балканите.

Обект на изследването е традиционният песенен репертоар от различните региони на Гърция, със специален акцент върху **сантура** в тези разнообразни музикални традиции. Анализират се уникалните характеристики на регионалната музика, от планинските райони до крайбрежните острови, като се проучва как тембърът на **сантура**, техническите му възможности и ритмичната пулсация оформят отличителния звук на всеки регион. Изследването оценява различията в мелодията, ритъма, ладовите характеристики и структурата на песенния репертоар, като

разглежда ролята на **сантура** в стимулирането на тези вариации.

Целта на настоящия труд е да изследва влиянието на балканската музика върху гръцките традиции, особено в граничните райони, където музикалните стилове се пресичат. По този начин се подчертава споделеното музикално наследство и стиловият обмен между Гърция и нейните балкански съседи.

Методологията, използвана в това проучване, включва цялостен изследователски подход на място, провеждане на интервюта с различни майстори на сантур, изследователи, композитори и фигури от общността на остров Лесбос от 2020 до 2023г., където сантурът е централен инструмент в местната музикална традиция. Изследването е допълнително обогатено чрез събиране на снимкови материали, библиографски ресурси от местната преса, като самите материали са подложени на критично изследване преди анализ.

В *Първа глава* на дисертационния труд изследването е насочено към еволюцията на изучаването на гръцката народна музика от 19-ти век до 80-те години на миналия век, като се прави критичен анализ на методологиите при улавянето на културния и изпълнителския контекст на гръцката традиционна музика и установяване на връзка с ключови културни участници – музиканти, преподаватели и музиколози, които предоставят първостепенна информация за техниките, репертоара и културния резонанс на **сантура**. Авторката посочва, че факторите, влияещи върху ранните колекции, създадени първо от чуждестранни изследователи и по-късно от гръцки учени, основно се концентрират върху поетичното съдържание, като отделят минимално внимание на орнаментиката и изразителните техники, които са неразделна част от традиционното изпълнение. В тази глава на дисертационния труд Лукия Валаси прилага етнографската теория и методология за анализиране и документиране на ролята на **сантур** в гръцката

традиционна музика, с акцент върху архивния принос на читалнята Агиасос в Лесбос и включва транскрипция и анализ на 55 музикални примера, от които 10 са нотирани и 10 са записани като ритмични модели.

Във Втора глава на дисертационния труд авторката се фокусира върху историческата еволюция и основните характеристики на гръцкия **сантур** подчертавайки, че корпусът му се трансформира значително от примитивни триъгълни или правоъгълни форми до трапецовидни форми, наблюдавани в средновековна Европа и Персия, включително подвижни и фиксирани мостове, необходими за променящите се музикални изисквания. Посочва, че разпространението на сантур в Европа чрез гръцката миграция бележи интегрирането му в по широки музикални традиции, развивайки се в различни форми като цимбалът в Европа и цимбалът в Източна Европа. Очертани са и първоначалните ориентири с конструкцията на гръцкият сантур като силно индивидуализирано изкуство, въпреки че всеки производител прилага уникални размери, материали и декоративни елементи. Докторантката се заема с представянето на основните конструктивни характеристики на инструмента, които включват внимателно подбрани дървета, видове струни и багети (палки), както и елементи като „душа“ (резонансни компоненти) за усъвършенстване на качеството на тона и подчертава, че за разлика от масовото произвежданите инструменти, гръцкият сантур разчита на процес на сътрудничество между производител и музикант за постигане на идеално качество на звука и хармоничните нюанси. Изследвано е влиянието, което оказва въвеждането на иновационната **сурдина** — устройство, вдъхновено от италианската музика, което омекотява звука на инструмента, когато се постави върху струните.

В Трета глава на дисертационния труд са засегнати характеристиките и структурните аспекти на балканския сантур, приликите в техниките на

изпълнение между гръцкия сантур и неговите балкански двойници, методите за настройване и конструкцията, особено по отношение на използваните видове струни и чукове (палки). Настоящата част от дисертацията разглежда термина „Балкан“, проследявайки неговата етимология и подчертава културното му значение, което е дълбоко свързано със сложната история на региона. Авторката акцентира върху още един интересен аспект при изследването на гръцкия сантур и румънския цимбал, като подчертава как музиката служи като свързващо звено в Балканския регион, поддържайки продължителен културен обмен. В същата глава са представени инструменти от семейството на балканския тип сантур – *цимбалът*, който има общи корени с гръцкия *кимвалон*, който е с трапецовидна форма и на него се свири чрез удряне на струните с палки, популярен в Унгария, Румъния, Чехия и Словакия и *тамбалът*, който е подобен на унгарския цимбал, но има система за настройване, наподобяваща тази в Украйна, Полша и Беларус, който постепенно заменя по-малкия тамбал (*Tambal mic*) след обединението на Трансилвания с Румъния през 1918 г.

В Четвърта глава на дисертационния труд, докторантката разглежда значимостта на сантура в гръцката народна музика, която е била под влиянието на Византийската и Османската империи, отразявайки сложната историческа и географска структура на Гърция. Тя подчертава различията между традиционната и популярната музика, като обяснява, че традиционната музика произхожда от древността и устните предания, докато популярната музика е по-близка до съвременните градски културни тенденции.

В Пета глава изследването разглежда принципите на импровизацията като спонтанен отговор на изпълнителите, който насърчава личното им изразяване и комуникация чрез ритмични и мелодични елементи. Разискват

се предизвикателствата, свързани с хармоничните последования и ритмичната структура, които всеки музикант прилага, за да подобри качеството на своята импровизация. Лукия Валаси акцентира върху важността на създаването на мелодични линии, които поддържат хармонията в цялостната форма на произведението и налага своя извод, че основната цел при изучаване на импровизация е способността на импровизатора да създава динамичен и свързан музикален разказ построен върху тематичната мелодия и хармоничната прогресия на произведението. Ефективната импровизация изисква както владенето на различни изпълнителски техники, така и способност за креативно реагиране на музикалната среда.

Приноси и значимост на дисертационния труд

Съгласен съм с посочените от авторката приноси на дисертационния труд, като считам за приносен характер в настоящата дисертация задълбоченото разглеждане на сантура и неговата връзка с румънския музикален инструмент цимбал. Чрез разкриването на този културен обмен, тезата интегрира гръцкия сантур в регионалната музикална картина, предоставяйки нови перспективи за пресечните точки между балканската и гръцката музика. Чрез идентифициране на неизследвани области като въздействието на миграциите и опазването на музикалното наследство, тази теза задава насоки за бъдещи изследвания в Гърция и полага основите за продължаващи проучвания на сантура и балканската музика.

Заключение:

Дисертационният труд целенасочено проучва културното значение и музикалното влияние на сантура през различните исторически периоди, анализирайки неговото участие в разнообразните форми на традиционната гръцка музика, взаимодействието му с други музикални инструменти и

значимостта му както за изпълненията, така и за съхраняването на музикалното наследство на Гърция.

Казаното до тук ми дава достатъчно основание да дам положителна оценка на дисертационния труд и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Лукия Христос Валаси научно образователната степен “ДОКТОР” в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...,

/проф. д-р Иван Стоянов Димитров /

02. 02. 2025г.

REVIEW

by Prof. Dr. Ivan Stoyanov Dimitrov
Department “Pop and Jazz Art”
at the Vocal Faculty of
the National Music Academy “Prof. Pancho Vladigerov”

Loukia Christos Valasi

**“Musical Instrument ‘Santouri’ in Greece (Greek Music)
and in the Balkans (Balkan Music) –
A Musicological and Organological Analysis”**

for the awarding of the educational and scientific degree “Doctor”,
Field of Study: 1. Pedagogical Sciences
Professional Specialization: 1.3 Pedagogy of Teaching ...

with the scientific supervisor:
Assoc. Prof. Dr. Valeri Pastarmadzhiev

Short Biographical Information about the Doctoral Candidate

Loukia Valasi has been involved in music since the age of 5. She graduated in harmony, counterpoint, and fugue and holds diplomas in piano and traditional Greek string instruments. At the age of 15, she obtained her diploma in santouri. She is an alumna of the University of Macedonia, Department of Musical Sciences and Arts, with a specialization in santouri. She holds master’s degrees in the fields of Special Education and Cultural Management. Since 2021, she has been a doctoral candidate in the Department of “Music” at “Neofit Rilski” University in Bulgaria with a research field of santur in greek and balkan music. She has extensive artistic experience as a santur soloist, having collaborated with many Greek and international artists. She has been an academic fellow in the Department

of Musical Sciences and Arts at the University of Macedonia since 2017, working on the topic of “santur.”

General Description of the Submitted Materials

The dissertation is structured into an introduction, five chapters, a conclusion, a bibliography, a list of figures and tables, a section on scientific contributions, and a list of publications related to the dissertation. The abstract comprises a total of 36 pages, and its structure and content correspond to that of the dissertation.

Aims and Objectives of the Dissertation

The dissertation focuses on the impact of the musical instrument *santur* on Greek traditional music and its role in shaping the musical identity of Greece. The research examines the connections between the *santur* and Balkan musical traditions, emphasizing its role in the overall regional musical repertoire.

The subject of the dissertation is the role of the musical instrument *santur* in the rich and diverse musical landscape of Greece and the Balkans.

The object of the study is the traditional song repertoire from various regions of Greece, with a special focus on the use of the *santur* in these diverse musical traditions. The study analyzes the unique characteristics of regional music—from mountainous areas to coastal islands—exploring how the timbre of the *santur*, its technical capabilities, and its rhythmic pulsation shape the distinctive sound of each region. The research evaluates the differences in melody, rhythm, modal characteristics, and the structure of the song repertoire, examining the role of the *santur* in stimulating these variations.

The aim of the present work is to investigate the influence of Balkan music on Greek traditions, especially in the border regions where musical styles intersect. In doing so, it highlights the shared musical heritage and the stylistic exchange between Greece and its Balkan neighbors.

The methodology used in this study includes a comprehensive field research approach, involving interviews with various *santur* masters, researchers,

composers, and community figures on the island of Lesbos from 2020 to 2023, where the *santur* is a central instrument in the local musical tradition. The research is further enriched by the collection of photographic materials and bibliographical resources from the local press, with all materials being critically examined prior to analysis.

In Chapter one of the dissertation, the research focuses on the evolution of the study of Greek folk music from the 19th century to the 1980s. A critical analysis is provided of the methodologies used to capture the cultural and performance context of Greek traditional music, establishing connections with key cultural participants—musicians, educators, and musicologists—who offer primary information on the techniques, repertoire, and cultural resonance of the *santur*. The author notes that the factors influencing the early collections, first compiled by foreign researchers and later by Greek scholars, primarily focused on poetic content while paying minimal attention to ornamentation and expressive techniques, which are an integral part of traditional performance. In this chapter, Loukia Valasi applies ethnographic theory and methodology to analyze and document the role of the *santur* in Greek traditional music, with an emphasis on the archival contribution of the Agiasos reading room in Lesbos. This chapter includes the transcription and analysis of 55 musical examples, of which 10 are notated and 10 are recorded as rhythmic models.

In Chapter two of the dissertation, the author focuses on the historical evolution and main characteristics of the Greek *santur*, emphasizing that its body has transformed significantly—from primitive triangular or rectangular shapes to trapezoidal forms observed in medieval Europe and Persia, including both movable and fixed bridges necessary to meet changing musical demands.

It is noted that the spread of the *santur* in Europe through Greek migration marked its integration into broader musical traditions, evolving into different forms such as the cymbal in Europe and the cimbalom in Eastern Europe. The initial benchmarks for the construction of the Greek *santur* are outlined as a highly individualized art, even though each manufacturer applies unique dimensions, materials, and decorative elements. The doctoral candidate presents the main structural characteristics of the instrument, which include carefully selected woods,

types of strings, and hammers (mallets), as well as elements such as the “soul” (resonant components) to enhance tonal quality. She emphasizes that, unlike mass-produced instruments, the Greek *santur* relies on a collaborative process between the maker and the musician to achieve ideal sound quality and harmonic nuances. The study also examines the influence of the introduction of the innovative *surdina*—a device inspired by Italian music that softens the sound of the instrument when placed on its strings.

In Chapter Three of the dissertation, the characteristics and structural aspects of the Balkan *santur* are examined, along with the similarities in performance techniques between the Greek *santur* and its Balkan counterparts, as well as the tuning methods and construction—particularly regarding the types of strings and hammers (mallets) used. This section of the dissertation also explores the term “Balkan,” tracing its etymology and emphasizing its cultural significance, which is deeply connected to the region’s complex history. The author highlights another interesting aspect in the study of the Greek *santur* and the Romanian *cimbalom*, underlining how music serves as a connecting link in the Balkan region by sustaining an ongoing cultural exchange. In the same chapter, instruments from the family of Balkan-type *santurs* are presented—the **cymbal**, which shares common roots with the Greek **kimbalon**, is trapezoidal in shape and is played by striking the strings with mallets, and is popular in Hungary, Romania, the Czech Republic, and Slovakia; and **the tambal**, which is similar to the Hungarian *cimbalom* but features a tuning system resembling that of Ukraine, Poland, and Belarus, gradually replacing the smaller *tambal* (**Tambal mic**) following the unification of Transylvania with Romania in 1918.

In Chapter Four of the dissertation, the doctoral candidate examines the significance of the *santur* in Greek folk music, which has been influenced by the Byzantine and Ottoman empires, reflecting Greece’s complex historical and geographical structure. She highlights the differences between traditional and popular music, explaining that traditional music originates from antiquity and oral traditions, while popular music is more closely aligned with contemporary urban cultural trends.

In Chapter Five, the research investigates the principles of improvisation as a spontaneous response by performers that fosters personal expression and communication through rhythmic and melodic elements. The discussion addresses the challenges related to harmonic progressions and rhythmic structure that each musician employs to enhance the quality of their improvisation. Loukia Valasi emphasizes the importance of creating melodic lines that maintain harmony within the overall structure of a piece and concludes that the primary goal in studying improvisation is to develop the improviser's ability to craft a dynamic and coherent musical narrative built upon the thematic melody and harmonic progression of the work. Effective improvisation requires both mastery of various performance techniques and the capacity for creative responsiveness to the musical environment.

Contributions and Significance of the Dissertation

I agree with the contributions identified by the author of the dissertation. In particular, I consider the in-depth examination of the *santur* and its connection with the Romanian musical instrument, the cimbalom, to be a highly valuable contribution in this work. By revealing this cultural exchange, the thesis integrates the Greek *santur* into the regional musical landscape, offering new perspectives on the intersections between Balkan and Greek music. Furthermore, by identifying previously unexplored areas—such as the impact of migrations and the preservation of musical heritage—this thesis sets the stage for future research in Greece and lays the groundwork for continued studies on the *santur* and Balkan music.

Conclusion

The dissertation systematically explores the cultural significance and musical influence of the *santur* across various historical periods, analyzing its role in the diverse forms of traditional Greek music, its interaction with other musical instruments, and its importance both in performance and in the preservation of Greece's musical heritage.

Based on the analysis presented, I find sufficient grounds to give a positive evaluation of the dissertation. I therefore recommend that the esteemed academic

jury confer upon Loukia Valasi the academic and scientific degree of “**DOCTOR**”
in the professional specialization **1.3 Pedagogy of Teaching ....**

/Prof. Dr. Ivan Stoyanov Dimitrov/

02. 02. 2025